

Kauno diena

Sveikata

Marijana Jasaitienė

2009-07-14

Reabilitacija – trumpiausias, bet su kliūtimis, kelias pasveikti

Reabilitacija: Z.Madzajienė, kuriai neseniai implantuotas dirbtinis kojos sąnarys, savarankiškai kyla iš lovos ir eina mankštintis, prižiūrimas medikų.
© Evaldo Butkevičiaus nuotr.

Ligonių reabilitacijos įstaigų šalyje daugėja, bet valstybė vis menčiau finansuoja jų teikiamas paslaugas. Norintiesiems greičiau susigrąžinti sveikatą už jas belieka mokėti iš savo kišenės.

Po sąnario operacijos

Reabilitacija yra sveikatos sugrąžinimo būdas, kai ligonis pasveiksta daug greičiau ir trumpiau jam reikia kitų žmonių pagalbos, daug anksčiau grįžta į darbą, lieka mažesni ligos padariniai. Ji padeda žmogui atgauti ir fizines jėgas, ir psichologinę pusiausvyrą po patirtos traumos ar operacijos.

Teisininkė Zinaida Madzajienė neįsivaizduoja, kaip ji būtų žengusi pirmuosius žingsnius be kitų pagalbos, juolab ne ligoninėje, o namuose. Moteriai gydytojai implantavo dirbtinį kelio sąnarį, nes plyšus meniskui jį sugydyti buvo neįmanoma. Nelaimė įvyko lipant ant taburetės valyti langą. "Taburetė paslydo, aš nukritau, ir viskas", – apie metų senumo įvykį pasakojo Z.Madzajienė.

Vienus metus ji laukė ligonių kasų kompensuojamo kelio sąnario protezo. Jį implantavę Kauno medicinos universiteto klinikų ortopedai-traumatologai ligonę išsiuntė į reabilitacijos įstaigą. Z.Madzajienė pasirinko "Medicus" reabilitacijos kliniką. Jos stacionaro skyrius atidarytas balandžio mėnesį, todėl visos palatos, kabinetai blizgėte blizga, medicinos įranga nauja ir moderni. Greta

esantis ambulatorinės reabilitacijos skyrius veikia jau septynerius metus, čia gydomi lengvesnės sveikatos būklės ligoniai, po procedūrų kasdien grįžtantys namo.

Vėl mokysis vaikščioti

Modernaus lifto durys atsidaro ir iš jo išrieda žmogus vežimėlyje.

"Tai keltuvas, pritaikytas sunkiems, nevaikštantiems ligoniams. Jie gali šiuo keltuvu naudotis savarankiškai", – pakomentavo "Medicus" klinikos vadovas gydytojas Jonas Marengolcas.

Iš lifto išriedėjęs žmogus laukia, kol bus pritaikytas kojos protezas.

"Rytoj atvažiuos specialistai iš "Pirmo žingsnio" įmonės ir primatuos laikiną protezą. Išmokys juo naudotis, o po pusmečio gausiu nuolatinę "koją", – gydymo planais pasidalijo reabilitacijos klinikos pacientas Vladislovas Šnerys.

"Šis mūsų pacientas – labai didelis optimistas, ištvermingas žmogus", – ligonį pagyrė gydytojas J.Marengolcas.

V.Šneriui koją amputavo prieš mėnesį. Toks drastiškas gydymo metodas buvo neišvengiamas, nes buvo pradėję gangrenuoti kojos audiniai.

"Iš pradžių išsivystė kraujagyslių uždegimas, paskui jos užkalkėjo", – ligos eigą pakomentavo gydytoja Neringa Drigotaitė.

Liga vystėsi maždaug dešimt metų. Į gydytojos pastabą, kad ją provokavo rūkymas, V.Šnerys numojo ranka, bet prisipažino, kad rūko iki šiol, o pradėjo nuo 18 metų, po pakelį per dieną. Dabar vyrui 76-eri. Jis tiki, kad, pritaikius protezą, ne tik vaikščios, bet ir šoks. Judėjimo su kojų protezais pamokoms reabilitacijos klinikoje yra sudarytos visos sąlygos: įrengta speciali salė su lygiagretėmis, mankštos, masažai, fizioterapijos ir vandens procedūros raumenims, kraujotakai, kaulams stiprinti.

"Kojinės" kraujotakai gerinti

"Dabar skrisiu į kosmosą", – taip kompresinės terapijos procedūrą apibūdino Prienų rajono gyventoja Ona Stankevičienė.

Po klubo sąnario implantacijos moteris džiaugiasi patekusi į reabilitacijos kliniką, kurioje viskas šiuolaikiška. "Kosmine" ji vadina procedūrą, kai ant kojos nuo pėdos iki viršutinės šlaunies dalies užmaunama "kojinė". Į ją pripučiama oro, jo slėgis palaipsniui didinamas ir vėl mažinamas. Aparato veikimas imituoja raumenų susitraukimus. Banguojamojo pobūdžio judesiai, kuriuos sukuria oro spaudimas kojinese, aktyvina limfos ir kraujo cirkuliaciją kojose. "Kojinese" sukuriama slėgis nuo 20 iki 80 mmHg, kurio intensyvumą gydytojas reguliuoja individualiai pagal ligonio sveikatos būklę.

"Šis gydymo būdas naudojamas pagerinti limfos nutekėjimą, atstatyti veninę kraujotaką, tromboembolijų profilaktikai", – paaiškino gydytoja N.Drigotaitė.

Kitoje palatoje gydomai moteriai medikė skausmą malšina portatyviniu stimulatoriumi. Davikliai, uždėti ant ligonės kojų, veikia kaip vaistai, tačiau be jokio šalutinio poveikio. Skausmui malšinti taip pat taikomos elektros stimuliacijos, ultragarso, magnetinio lauko, parafino ir kitos procedūros.

Gydosi daug sportininkų

"Žmonės jau skina trešnes ir vyšnias, nardo nežinomuose vandens telkiniuose ir susižalojusiujų stuburą, susilaužiusiujų galūnių kaulus daugėja", – sezoninių traumų priežastis pakomentavo gydytojas J.Marengolcas.

Erdvioje kineziterapijos salėje specialistės Jelenos Uselienės prižiūrimas mankštinosi dvidešimtmetis Juozas Bernotas. Vaikinas gydosi alkūnių sąnarius, kenčiančius nuo burlenčių sporto. Juo J.Bernotas užsiima nuo aštuonerių metų.

Kineziterapeutė J.Uselienė patvirtino, kad profesionalusis sportas, kova dėl medalių neretai padaro didžiulę žalą sveikatai. Specialistė turi daug pacientų – įvairių sporto šakų atstovų, kuriems padeda susigrąžinti jėgas ir tikina, kad dvidešimtmetis J.Bernotas greitai vėl galės stoti ant burlentės.

Visai kaip sanatorijoje

Individuali ir grupinė mankšta, klasikinis sausas ir vandens, povandeninis gydomasis masažas, mineralinio vandens iš klinikos kieme esančio gręžinio vonios bei vaistažolių, perlinės, sūkurinės, vertikalios tempimo vonios, plaukiojimas – tai procedūros ligoniams po sąnarių protezavimo operacijų, galūnių amputacijų, stuburo traumų. Reabilitacijos programa sudaroma individualiai kiekvienam ligoniui, įvertinus sveikatos būklę, rizikos veiksnius.

Daug procedūrų tinka paprasčiausiai sveikatai stiprinti. Klinika atstoja sanatorinį gydymą, koks taikomas Druskininkuose ar Birštone.

"Pavyzdžiui, limfodrenažinis masažas tinka ne tik nugaros skausmams malšinti, bet ir kūno formoms gražinti", – patarė ambulatorinės reabilitacijos skyriaus vadovė Jolanta Versekienė.

Klinikoje dirbantys įvairių specialybių gydytojai seka ligonių sveikatos būklę, periodiškai atliekami kraujo ir kiti tyrimai. Po protezavimo operacijų kraujas linkęs krešėti, todėl tam skiriamas ypatingas dėmesys ir gydymas, kad nesusidarytų gyvybei pavojingi trombai.

Šiemet skirta mažiau

Ligonių kasos ne tik mažina lovodienio kainą, ir tai turi įtakos paslaugų kokybei, bet ir siuntimų reabilitacijai skaičių. Turtingesni ligoniai kelialapius į reabilitacijos kliniką perka patys.

Šiais metais medicininei reabilitacijai ir sanatoriniam antirecidyviniam gydymui skirta 133,2 mln. litų. Tai yra 10 mln. 100 tūkst. litų mažiau nei pernai, kai liko neišnaudoti 2 mln. 100 tūkst. litų.

Penktadalis sumos tenka vaikų reabilitacijai. Tėvai neretai atsisako vaikų reabilitacinio gydymo mokslo metais ir pageidauja, kad šis gydymas būtų skiriamas vasarą. Tačiau reabilitacija yra tęstinis gydymas po ligos, todėl jo nukelti po kelių mėnesių ar pusmečio negalima.

Ligonių kasos reabilitacijos įstaigoms ir sanatorijoms už ligoniams suteiktas paslaugas sumoka kas mėnesį. Reabilitacinį ar sanatorinį gydymą skiria gydantis gydytojas ir reabilitologas.

Kas yra reabilitacija

Medicininė reabilitacija – asmens sveikatos priežiūros paslaugų rūšis, apimanti kompleksinę reabilitacijos priemonių taikymą, sugrąžinant, kompensuojant sutrikusias funkcijas, siekiant didžiausio galimo fizinio, psichinio, socialinio asmens savarankiškumo. Profesinė reabilitacija – asmens darbingumo, profesinės kompetencijos bei pajėgumo dalyvauti darbo rinkoje atkūrimas

arba didinimas ugdymo, socialinio, psichologinio, reabilitacijos ir kitomis poveikio priemonėmis. Socialinė reabilitacija – socialinio poveikio priemonių visuma, skatinanti neįgaliųjų socialinį savarankiškumą, dalyvavimo galimybių didėjimą ir veiklos ribojimo mažėjimą siekiant užtikrinti lygias teises ir galimybes dalyvauti visuomenės gyvenime.

Kineziterapija

Tai gydymas judesiu, viena pagrindinių reabilitacijos priemonių. Tinkamas judesys padeda pagerinti ir išlaikyti kaulų ir raumenų, širdies kraujagyslių ir kitų sistemų funkcinę būklę. Judesys – galingas biologinis stimulatorius. Jis gydo tada, kai taikomas tikslingai, pagal terapinius uždavinius, dozuotai ir atsižvelgiant į ligonio būklę.

Kineziterapijos procedūros

Mankšta, klasikinis gydomasis masažas, hidromasažas, masažas aparatais (vakuuminis, kompresinė terapija). Vandens procedūros gydymo tikslais atliekamos mineralinio vandens, vaistažolių, perlinėse, sūkurinėse, masažinėse, vertikaliose, negyvosios jūros druskos voniose ir baseine. Naudojamas įvairios temperatūros gėlas ir mineralinis vanduo. Pastarasis pasižymi mikroelementų, dujų, mineralinių druskų poveikiu. Šiltame vandenyje atliekant procedūras atsipalaiduoja raumenys, sumažėja sąnarių apkrovimas ir nervų sistemos dirglumas, judesių skausmingumas, galima atlikti didesnės amplitudės judesius. Kitos procedūros: masažas, individuali, grupinė mankšta, povandeninis masažas, gydomojo purvo aplikacijos, akupunktūra, stuburo kaklinės, juosmeninės dalių tempimas.

Fizioterapija

Tai gydymas natūraliais ir dirbtiniais gamtos veiksniais. Gydant fiziniais faktoriais skatinama kraujotaka audiniuose, slopinamas uždegimas ir skausmas, stiprinamas raumenų tonusas, malšinami spazmai.

Fizioterapijos procedūros

Elektroterapija (amplipulsterapija arba sinuso moduluotos srovės, elektros stimuliacija, TENS, ultragarso, magneto terapija), magnetinis laukas, magneto lazeris, parafino terapija, gydomojo purvo aplikacijos. Stuburo pneumatempimas – tai unikali patentuota sistema, skirta ligoniams, patyrusiems stuburo tarpslankstelių diskų išvaržas ir kenčiantiems nugaros skausmus. Prietaisu atstatoma fiziologinė slankstelių padėtis, sumažinamas spaudimas tarpslankstelinuose tarpuose, todėl sumažėja skausmas.

Edita Šatienė, Valakupių reabilitacijos centro direktorė

Viešoji įstaiga Valakupių reabilitacijos centras, esantis labai gražioje vietoje Vilniuje, Valakampiuose, yra įsteigtas 2000 m. Nuo 2002 m. čia teikiamos medicininės, profesinės bei socialinės reabilitacijos paslaugos judėjimo atramos aparato pažeidimus patyrusiems, nervų

sistemos ligomis sergantiems bei fizinę negalią turintiems asmenims. Centre teikiamos paslaugos atitinka Europos reabilitacijos bei socialinių paslaugų standartus bei šioms paslaugoms keliamus reikalavimus. Tai patvirtinta dokumentais – centrui suteiktas ne tik ISO 9001:2000 sertifikatas, bet ir EQUASS Excellence kokybės ženklas – jį Valakupių centras pelnė vienintelis Lietuvoje ir Rytų Europoje. Siekiant, kad būtų užtikrintos kokybiškos profesinės reabilitacijos paslaugos ir Kauno apskrities neįgaliesiems, praėjusių metų pabaigoje Kaune atidarėme skyrių (A.Juozapavičiaus pr. 34). Jame teikiamos profesinės reabilitacijos paslaugos asmenims su sunkiomis, vidutinėmis bei lengvomis fizinėmis negaliomis. Šiame centre besimokantys neįgalieji gali rinktis profesiją iš 11 profesinio mokymo programų, paslaugos teikiamos moderniai įrengtose, pritaikytose neįgaliesiems, aprūpintose naujausia įranga mokymo klasėse. Baigusiesiems reabilitacijos kursą ieškoma darbo. Vykdamas ES Sanglaudos fondo finansuojamą projektą "Asmenų su fizine negalia profesinės reabilitacijos infrastruktūros plėtra Kauno apskrityje" bus rekonstruojamas dar vienas pastatas, kuriame bus įrengti kineziterapijos, ergoterapijos, fizioterapijos kabinetai, kompiuterių klasė, auditorija, testavimo kabinetai, valgykla bei 50 gyvenamųjų vietų, visiškai pritaikytų asmenims su sunkia fizine negalia. Projektą planuojama baigti 2012 m. Tačiau kaip ir visose kitose srityse, taip ir reabilitacijoje susiduriama su problemomis. Ligoniai ne visuomet gali pasinaudoti jiems priklausančiomis reabilitacijos paslaugomis, nes pirminės sveikatos priežiūros įstaigose sunku gauti siuntimą į medicininės reabilitacijos sveikatos priežiūros įstaigas.

Reabilitologai dažnai pabrėžia, kad medicininė reabilitacija, skirtingai nei profesinė, nepakankamai užtikrina individualius klientų poreikius, nustatyta standartinė trukmė bei priklausančių paslaugų kiekis ne visuomet yra pakankami individualiems reabilitacijos tikslams pasiekti. Nors profesinės reabilitacijos paslaugos Lietuvoje jau teikiamos nuo 2005 m., tačiau iki šiol aukštosiose mokyklose, rengiant reabilitacijos specialistus, šiai sričiai nepakankamai skiriama dėmesio. Taip pat, centro klientų nuomone, būtų gerai, kad pirminės sveikatos priežiūros įstaigų gydytojai suteiktų neįgaliesiems informaciją apie profesinę reabilitaciją, nes jiems tai yra puiki galimybė atkurti prarastą darbingumą, įgyti profesiją bei integruotis į darbo rinką.